

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN

REMISSVAR

2018-10-04 Dnr M2017/01115/Nm

Regeringskansliet
Miljödepartementet

Yttrande över remiss gällande

Betänkande Ekologisk kompensation. Åtgärder för att motverka nettoförluster av biologisk mångfald och ekosystemtjänster, samtidigt som behovet av markexploatering tillgodoses (SOU 2017:34)

Göteborgs universitet har gett professor Marie Stenseke i uppdrag att handlägga remissen.

Det finns en god potential i betänkandets förslag för att öka kunskapen om och användandet av ekologisk kompensation. En avgörande förutsättning för att detta skall komma till stånd är att det så långt möjligt klarläggs vad som avses med ekologisk kompensation, så att en samsyn främjas. För den skull är det angeläget att de vägledningar som föreslås utarbetas av Naturvårdsverket och Boverket (kap 6.10.1) i samverkan med andra myndigheter, påbörjas utan dröjsmål då beslut om implementering, inklusive lagändringar fattats. Vägledningarna bör rimligen bygga på vetenskaplig grund, och aktuell kunskap inom berörda ämnesområden. De utgångspunkter och redovisningar av begrepp som presenteras i 3.1 och 3.2 är i en del stycken utdaterade, sett till vad den internationella forskningen står idag. Inte minst har arbetet inom den FN initierade plattformen Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services (IPBES) fört den teoretiska tankespelet kring och förståelsen för de nyttor människor får av naturen flera steg framåt. I IPBES utvärderingar används begreppet 'nature's contributions to people' (naturnyttor), vilket inkluderar 'ecosystem services' men tar ett bredare grepp i det att begreppet tar höjd för att människor förstår och värderar naturen och sin egen relation till ekosystem och andra arter på olika sätt¹.

¹ Diaz, S., Pascual, U., Stenseke, M., Martin-Lopez, B., Watson, R. T., Molnár, Z., ... Shirayama, Y. (2018): Assessing nature's contributions to people. *Science*, 359(6373), 270-272.

I utformningen av vägledningarna bör därför följande beaktas:

- Kategorin ' stödjande ekosystemtjänster' eller motsvarande, används inte längre i ledande ekologisk forskning. Det som tidigare återfanns inom denna kategori betraktas nu antingen som grundförutsättningar eller som reglerande tjänster/nyttor. Detta har anammats i EU:s kategorisering av ekosystemtjänster, CICES likaväl som i IPBES.
- I IPBES ramverk med naturnyttor används tre övergripande kategorier; reglerande nyttor, materiella nyttor och immateriella nyttor. Samtidigt har det tydliggjorts att dessa övergripande kategorier överlappar varandra, dvs att en och samma nytta kan relatera till flera övergripande kategorier. Mat är ett talande exempel – det är inte bara en materiell nytta som närings- och energiintag utan bär i högsta grad också immateriella nyttor som identitet och upplevelsevärden.
- En genomgripande teoretisk och begreppsmässig utveckling utifrån samhällsvetenskaplig/humanistisk forskning har skett ifråga om de sk. kulturella ekosystemtjänsterna, innebärande ett tydliggörande av att kultur bör beaktas som en lins genom vilken människor ser och värderar alla de nyttor/tjänster som fås av naturen. Det kan alltså inte beskrivas bara som en grupp tjänster.
- En fördel med IPBES ramverk med naturnyttor är att det tydligt inrymmer psykosociala aspekter. Genom denna begreppsram kan det som i betänkandet betecknas 'kulturella ekosystemtjänster' respektive 'psykosociala kvaliteter' länkas ihop.²
- Ifråga om psykosociala aspekter bör det beaktas att de åtta platskaraktärer som presenteras i Grahn et al. 2005 (kapitel 3.2.7 i betänkandet), handlar om urbana parkkaraktärer. De kan alltså inte utan vidare ses som generella för upplevelser av naturpräglade miljöer och appliceras på glesare strukturer.
- Vidare understryks i IPBES arbete att människor ser och värderar naturen på olika sätt. Detta behöver diskuteras och hanteras i vägledningarna. Frågor som Värden för vem? och Utifrån vilket perspektiv? behöver ställas för att rättviseaspekter och globala fördelningsperspektiv skall kunna synliggöras.

På uppdrag

Marie Stenseke
Professor i Kulturgeografi

² Se appendix till Diaz, S., Pascual, U., Stenseke, M., Martin-Lopez, B., Watson, R. T., Molnár, Z., ... Shirayama, Y. (2018): Assessing nature's contributions to people. *Science*, 359(6373), 270-272.